

ایران‌شناسی در سوئیس

چکیده

مطالعات ایران‌شناسی در برخی کشورهای اروپایی با تحقیقات شخصی افراد آغاز شد. کسانی که به‌عنوان نماینده سیاسی و یا سیاح به ایران آمدند و خصوصیات جغرافیایی، تاریخی و فرهنگی ایران برایشان جذابیت داشت. پژوهش‌های این افراد زمینه شکل‌گیری نهادها و مراکز ایران‌شناسی در کشورهای اروپایی را فراهم کرد تا جایی که مطالعات ایران‌شناسی به‌صورت رشته دانشگاهی درآمد. محققان سوئیسی نیز به‌صورت موردی به مطالعاتی درباره ایران پرداختند و آن را در دانشگاه‌ها گسترش دادند.

مقدمه

سوئیس از جمله کشورهای است که مطالعات ایران‌شناسی در آن متأثر از محققان آلمانی و اتریشی است. از جمله موضوعاتی که مورد توجه محققان سوئیسی قرار گرفت، اسلام‌شناسی بود. سهم و نقش ایران در جهان اسلام زمینه‌ای فراهم ساخت تا راه مطالعه مسائل ایران به تحقیقات پژوهشگران سوئیسی باز شود. بیشتر این محققان، شاگردان ایران‌شناسان آلمانی بودند که فعالیت خود را با مطالعه در زبان و ادبیات فارسی، فلسفه ایرانی، تاریخ و تمدن ایران آغاز کردند. ایران‌شناسان سوئیسی با حضور در همایش‌ها و کنگره‌ها، یافته‌های علمی خود را ارائه کردند تا جایی که در دانشگاه‌های بازل (University of Basel) و زوریخ (University of Zurich) استادانی به تدریس رشته‌های درسی مربوط به تاریخ ایران می‌پرداختند.

برخی از ایران‌شناسان و مراکز مطالعات ایران در سوئیس

۱- فریتز مایر (Fritz Meier)

اسلام‌شناسی که آثارش درباره تصوف مورد توجه است. او مطالعات خود را در رشته علوم انسانی در سال ۱۹۳۲م. در دانشگاه بازل سوئیس آغاز کرد. نخست درباره فلسفه یونانی و سامی تحقیق کرد و سپس رشته تحصیلی خود را تغییر داد و به مطالعات اسلامی روی آورد. پایان‌نامه‌اش را نیز با عنوان (Die Vita des Scheich Abu Ishaq al-Kazaruni) در فاصله سال‌های ۱۹۳۶-۱۹۳۷م. به اتمام رساند. در سال ۱۹۳۷م. برای نخستین بار به ایران آمد و از شهرهای تهران، اصفهان و شیراز دیدن کرد. در سال ۱۹۳۸م. به دلیل تحقیقات درباره نجم‌الدین کبری از سوی دانشگاه بازل جایزه دریافت کرد. در همان سال به استانبول رفت و مطالعات خود را در زمینه نسخه‌های خطی متون عرفان اسلامی آغاز کرد. در سال ۱۹۴۱م. درباره مهستی گنجوی، بانوی شاعر قرون میانه تاریخ ایران تحقیقاتی انجام داد. او همچنین به مطالعه فلسفه ایرانی و عربی، تاریخ تمدن اسلامی و عرفان اسلامی پرداخت. مایر در سال ۱۹۵۹م. مدتی را در ایران گذراند و در زمینه ادبیات فولکلوریک و کهن ایران تحقیق کرد (Schubert, 2000: 5-10). آثار

او درباره شخصیت‌های عرفانی و صوفی ایران؛ از جمله نجم‌الدین کبری، ابوسعید ابوالخیر و بهاء‌الدین ولد مورد توجه است. این کتاب‌ها به زبان فارسی ترجمه و منتشر شده است.

۲- یوهان کریستوف بورگل (J.Christoph Burgel)

بورگل رئیس انستیتوی مطالعات اسلامی (Institute of Islamic Studies) و استاد اسلام‌شناسی دانشگاه برن (University of Bern) سوئیس است. بورگل چندین دهه پژوهش‌های متعدد ادبی و عرفانی در زمینه فرهنگ ایرانی، ترکی و اردو انجام داده است. ترجمه‌های او از آثار مولوی، نظامی و حافظ شناخته شده است. آثارش درباره حافظ و مولوی با عناوین سه رساله درباره حافظ، نور و سماع و میراث مولوی به فارسی ترجمه و در ایران منتشر شده است. از دیگر کارهای او درباره ادبیات عرب که به زبان آلمانی است، هزارویک دنیا ادبیات کلاسیک عربی؛ از قرآن تا ابن خلدون نام دارد. از میان دیگر آثار او نیز می‌توان از بال سیمرغ، سحر حلال از هنرهای اسلام قرون وسطی و جبروت و قدرت دین و دنیا در اسلام نام برد. دیگر اثر مهم او درباره مولوی، عبارت از: The Symbolism of Sound and Functionality Word play in Rumi.

(Burgel, 1974: 281-261).

۳- رودلف گلیکه (Rudolf Gelpke)

گلیکه در زمینه زبان و ادبیات فارسی مطالعاتی داشته است. کتاب او با موضوع دستور زبان فارسی *Persian Prose Literature in the Twentieth Century: Functions and Preconditions* نام دارد.

۴- هرمان لندولت (Herman Landolt)

اسلام‌شناس و استاد اندیشه اسلامی گروه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل (McGill University) کانادا است. اندیشه اسلامی مورد مطالعه او در بردارنده فلسفه و تصوف است. لندولت در سمینارهایی که شرکت کرد، به سخنرانی درباره ملاصدرا، ابوسلیمان سجستانی و ناصر خسرو، فهم هانری کرین (Henry Corbin) از ملاصدرا، عرفان ایرانی، اندیشه و نظر عبدالرحمن اسفراینی و عطار نیشابوری، عزیز نسفی و مذهب اسماعیلیه پرداخت. تحقیق در اصطلاح‌شناسی فنی فلسفی از دیگر پژوهش‌های او به شمار می‌رود. او یکی از شاگردان هانری کرین (Henry Corbin) بود و به ایران نیز سفر کرد؛ از جمله آثار او:

- 1- An Anthology of Ismaili Literature; A Shi'I Vision of Islam, London, New York; 1/13, Tauris, London: in Association with the Institute of Ismaili Studies, 2008.
- 2- Creation and Resurrection: An early Muslim Perspective on Divine Unity and Cosmology, I.B Tauris, 2015.

۵- پاتریک رینگنبرگ (Patrick Ringgenberg) در سال ۲۰۱۰م. دکتری خود را در رشته تاریخ هنر از دانشگاه ژنو (Geneva University) دریافت کرد. او از سوی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی تهران در فاصله سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۱۱م. پروژه‌ای با عنوان **مطالعه تاریخی و نمادشناسی مشهد انجام داد.** او در **دانشگاه لوزان (Lausanne University)** به کار پژوهش مشغول است (www.unil.academia.edu/Patrick_Ringgenberg)؛ از جمله آثار او عبارتند از:

- **جهان رموزواره هنر اسلامی** که برنده جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۰ش. و همچنین برگزیده ششمین جشنواره بین‌المللی فارابی (آبان‌ماه ۱۳۹۱ش.) شد.

- راهنمای فرهنگی ایران

- نظریه‌های هنر در تفکر سنتی

- **تنوع و وحدت ادیان در آثار رنه گنون (Rene Guenon)**

- مقدمه‌ای بر **شاهنامه فردوسی**

- آیین‌های قرون وسطی

- هنر تصویر در مسیحیت

- نکاح آسمان و زمین

- نقاشی منظره در چین و ژاپن

از دیگر مراکز ایران‌شناسی در سوئیس می‌توان به مرکز ایران‌شناسی دانشگاه زوریخ (University of Zurich, Institute of Asian and Oriental Studies) اشاره کرد.

نتیجه‌گیری

در میان کشورهای اروپایی که به مطالعات ایران‌شناسی روی آوردند، کشور سوئیس را باید در دایره سبک و سیاق ایران‌شناسان آلمانی دانست؛ زیرا برخی از محققان فعال در دانشگاه‌های سوئیس، تبار آلمانی داشتند و بدیهی است که شیوه و اسلوب تحقیق آنها در زمینه مطالعات ایران بر تحقیقات پژوهشگران سوئیسی تأثیر داشته است. در واقع، شیوه مشترک در میان ایران‌شناسان اروپایی، توجه آنها به زبان و ادبیات فارسی، تصوف و عرفان اسلامی بوده است و از این دریچه، ایران‌شناسان و اسلام‌شناسان سوئیسی به تحقیق در تاریخ و تمدن ایران ورود کردند.

کتاب‌نامه

- Burgel, J. Christoph. (1974). the Symbolism of sound and functionality word play in *Rumi, Der Islam*. (51), 281-261.

- Gelpke, Rudolf. (1962). *Persian prose Literature in the twentieth century*. Vol.1, Wiesbaden.
- Schubert, Gudrun. (2000). Fritz Meier, ZDMG, 150/1, 5-10.
- [www.unil.academia.edu/Patrick Ringgenberg](http://www.unil.academia.edu/Patrick_Ringgenberg).

برای مطالعه بیشتر به منابع زیر مراجعه کنید:

- Meier, Fritz (1963), *the Beautiful Mahasti*, Vol.1, Wiesbaden.
- Meier, Fritz (1976), *Abu Sa'id Abi'l Khair; Reality and Legend*, Acta Iranica, Leiden.
- www.ub.unibas.ch/spez/meier/schriften.html. works mentioned: *die Vita des Scheich Abu Ishaq al-Kazaruni*. (1968). *Inder Persischen Bearbeitung von Mahmud b. Uthman*, Leipzig.

گردآورنده:

شیدا صابری

آبان ماه ۱۳۹۹ ش.